Зорина Комарницька
викладач кафедри загальної педагогіки, педагогіки вищої школи
управління Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

АКТУАЛЬНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ТЬЮТОРА В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні у світі дистанційне навчання розглядається як найефективніший засіб забезпечення безперервної освіти, шлях до її демократизації, гуманізації та варіативності. Роль дистанційного навчання в цілеспрямованій державній політиці України щодо інформатизації суспільства і реформування системи освіти відображено у Законі України «Про Національну програму інформатизації» [3].

Закон України «Про вищу освіту» також однією з форм навчання у вищих навчальних закладах визнає дистанційну освіту [4]. Дистанційне навчання у системі вищої професійної освіти неможливе без використання сучасних технологій, у зв'язку з цим даний процес усе частіше пов'язується з інноватикою. Необхідність звернення уваги на педагогічні інновації підкреслюється зміною мети навчання у вищих навчальних закладах, яка залежить від швидких темпів розвитку сучасного суспільства. Тому однією з важливих інноваційних гілок в освіті є діяльність в процесі навчання не викладача, а тьютора.

Проблема тьюторства для вітчизняної науки є досить новою (на відміну від зарубіжної педагогіки), і хоча в цьому напрямі ведуться активні наукові розвідки, вона ще не знайшла достатнього висвітлення в сучасних дослідженнях. Найбільшого поширення діяльність тьютора набула в умовах дистанційного навчання.

Окремі аспекти організації тьюторської діяльності знайшли відбиття в працях О. Андреєва, В. Бикова, Л. Бендової, Н. Жевакіної, С. Загребельної,

Л. Кайдалової, Е. Комракова, В. Кухаренко, В. Овсяннікова, О. Попович, А. Теслінова, С. Федотової, Г. Чернявської, Б. Шуневича, С. Щеннікова та ін.

Тьюторами (від англ. *tutor* − опікун, репетитор) називали педагогів-наставників в англійських «паблик-скулз», старших школах або педагогічних коледжах.

Тьюторство має давню історію – воно виникло ще в XIV ст., як суспільний інститут поступово формувався на Заході протягом декількох століть, починаючи з XIV−XV ст. Найбільш повно функціонувало тьюторство в Оксфордському та Кембриджському університетах Англії, що були місцем підготовки еліти, яка в майбутньому в обраній діяльності представляла власним прикладом життєвість досягнень людської культури. Тьюторство вважалося неофіційною формою передання знань, а тьютор відповідав за підготовку кожного студента.

Тільки на початку XIX ст. з'явились вільні кафедри, що дозволило студенту самостійно обирати курси та професора, який буде їх викладати. Між тьюторами розпочалося суперництво: кожний намагався якнайкраще підготувати підлеглого до здачі іспитів. Без допомоги тьютора скласти іспит на ступінь бакалавра було практично неможливо. Протягом навчального року тьютор зі студентом займалися індивідуально. Сам же тьютор повинен був добре володіти матеріалом цілого університетського курсу, оскільки в його обов'язки входила підготовка студента до всіх іспитів.

На сьогодні існує декілька підходів до визначення поняття «тьютор». Згідно з підходами Т. Ковальової, Н. Рибалкіної, П. Щедровицького, Т. Койчевої, тьютор − це помічник викладача, посередник між лектором (професором) та студентом, який виконує скоріше не педагогічну, а організаторську функцію. У працях Н. Борисової, Є. Гаврилової, Є. Комракова, А. Орел, А. Теслинова, А. Чернявської, С. Щенникова тьютор розуміється як спеціаліст у галузі організації освіти та самоосвіти, який підтримує студентів у процесі самоосвіти та розвитку власної компетентності [1; 2; 6].

У монографії С. Щеннікова поняття «тьютор» визначається як викладач-

консультант − «спеціаліст у галузі організації навчання і самоосвіти. На тьютора покладено відповідальність за ведення цілісного освітнього модуля, організацію групової та індивідуальної роботи зі студентами. До задач тьютора входять методична підготовка і проведення групових занять − практикумів (тьюторіалів); допомога у виконанні атестаційних робіт, їх перевірка і оцінка; консультації та інші форми психологічної та педагогічної підтримки студентів; індивідуальна допомога студентам у вирішенні академічних чи особистих проблем, що пов'язані з навчанням; професійна орієнтація та консультування з питань кар'єри. Актуальні ролі тьютора − дидактичні, організаційні, маркетингові, консультаційні, лідерські» [6, с. 488].

У сучасні науковій літературі тьюторство також розглядається як нова спеціалізація діяльності вчителя, що реалізується в умовах дистанційної форми навчання [6]. У зв'язку з цим, на думку науковців, тьютору властиві як традиційні функції вчителя, так і нові, пов'язані з принципово новими умовами організації навчального процесу і новими інформаційно-комп'ютерними технологіями.

Виконання професійних завдань висуває передусім такі функції тьютора: функцію консультанта, яка виявляється в інформуванні, порадах слухачам, інформаційній підтримці навчання; функцію менеджера, що реалізується в керівництві та мотивації слухачів, консультаціях і комунікаціях зі слухачами; функцію фасилітатора, яка відтворюється в налагодженні та підтримці інформаційних зв'язків і взаємодії між слухачами й іншими учасниками системи дистанційної освіти, в урегулюванні [2].

Аналіз наукової літератури дає підстави для узагальнень: по-перше, у теорії та практиці вітчизняної педагогічній теорії проблема тьюторства залишається недостатньо розробленою; по-друге, уточнення потребує визначення сутності та змісту діяльності тьютора у системі вищої педагогічної освіти; по-третє, в умовах впровадження дистанційних засад навчання актуалізувалося питання підготовки фахівців здатних оптимізувати даний процес. Дані висновки можуть стати орієнтирами подальших наукових

розвідок.

Список використаних джерел:

1. Ковальова Т. М. Введение в тьюторство [Електронний ресурс] / Т. М. Ковалева. − Режим доступу: http://www.mioo.ru/

2. Койчева Т. І. Особливості підготовіки майбутніх учителів-гуманітаріїв до виконання функції тьютора в дистанційній освіті / Т. І. Койчева // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського : зб. наук. праць / ПДУ ім. К. Д. Ушинського. − Одеса, 2003. − Вип. 5−6. − С. 58−64.

3. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. − 1998. − № 27−28. − С. 181.

4. Про вищу освіту : Закон України від 17 січня 2002 р. № 2984-III // Відомості Верховної Ради України. − 2002. − № 20. − С. 134.

5. Рыбалкина Н. В. Идея тьюторства − идея педагогического поиска // Тьюторство: идея и идеология : учеб. пособие / Н. В. Рыбалкина. − Томск, 1996. − С. 15−30.

6. Щенников С. А. Открытое дистанционное образование : учеб. пособ. / С. А. Щенников. − М. : Наука, 2002. − 527 с.